

Krig och fred, miljön och ett politiskt menageri. Områdena var många och arbetet tog honom från Rävbrinken i Östergötland till att kommentera händelser i hela världen. I november skulle den världskände svenska satirtecknaren EWK fyllt 100 år.

Satirtecknare med hjärta för landsbygden

I diktaturer där medborgarna blir förtryckta är kulturen oerhört viktig för de styrande. Så var den inom nazismen. Så var den i Kina under kulturrevolutionen. Så försöker politiker även idag annektera och bestämma över vad som är rätt kultur och använda den till sina syften. Därför talas det i Sverige om armlängds avstånd, där just politikernas arm, åsikter och beslut ska hålla sig borta från det konstnären skapar.

Komiken och satiren är ytterst viktiga för att ifrågasätta och för att skapa mod i auktoritära regimer. Men även i det demokratiska samhället har satiren en viktig roll att spela – att ifrågasätta och ställa saker på sin spets. Och den kan provocera, så till den milda grad att terrorister attackerade den franska satirtidskriften Charlie Hebdo i januari 2015.

Några av dagens svenska satirtecknare är Magnus Bard, Liv Strömquist, Kent Wisti och Elin Lucassi. För snart 100 år sedan föddes Ewert Karlsson som skulle komma att bli en av Sveriges mest kända politiska karikatyrtecknare. Vid flera tillfällen prisades han som

världsmästare i politisk teckning och är också inspiratör till flera av samtidens tecknare. Mest är Ewert Karlsson känd under sin signatur, EWK, och för sina verk som ofta kunde vara väldigt kritiska mot sin samtid. Flera av hans bilder är lika aktuella idag, tyvärr kanske ändå måste tilläggas. Kraften i hans bilder ska inte underskattas. Lars-Olof Johansson är sedan 2016 ordförande i EWK-sällskapet.

– Jag har följt EWK sedan tioårsåldern, säger Lars-Olof Johansson. Redan som väldigt ung fastnade jag för teckningarna och den diskussion de gav upphov till hemma vid köksbordet.

EWK föddes på landsbygden, arbetade många år inom bruket, innan hans tecknarkarriär tog över. 1951 flyttade han och familjen till Stockholm, till en halvtidstjänst som tecknare. Men hans grundläggande värderingar ändrades inte med de kommande årens berömmelse: alla människors rätt till ett bra liv, jämlikhet mellan könen och att vi måste värna om naturen.

– Hans agrara ursprung

Rojin Pertow, Galago.

Foto: pressbild Galago

Lars-Olof Johansson, EWK-sällskapet.

Foto: Pressbild

Människor på flykt, som lämnar raserade städer om att hitta en fridfull och välkomnande plats.

med känsla för djur och natur och landsbygdsbefolkningens förhållanden lyser igenom i många av hans teckningar, säger Lars-Olof Johansson. Hans litografi "Bygdegården" från 1986 hänger nog i många bygdegårdar liksom "Trädet" från 1992.

– Det är svårt att tala om svensk satir utan att nämna EWK, säger Rojin Pertow, chefredaktör på tidskriften Galago, som genomsyras av satir och humor. Han personifierade satirens förmåga att visa någonting komplext på ett tillgängligt sätt så att många människor kunde ta del av det, nästan oavsett språklig och kulturell bakgrund.

Lars-Olof Johansson, kan du utveckla dina tankar kring satiren och satirtecknarens roll i dagens samhälle?

– Bilden har alltid varit viktig och teckningen är ju ett sätt att göra bilden ännu tydligare genom att skala bort oväsentligheter. Bilden som satir, särskilt om den är ordlös, är ett farligt vapen mot en förtryckande regim i många länder. Den förstås och tolkas oavsett om man kan läsa eller ej. I vårt moderna samhälle har

der och länder. Med en förhoppning
s

Ett liv i överflöd skapar i förlängningen ingen värld kvar att leva i. Det har länge varit dags
att stanna upp och leva i nuet.

FAKTA

• EWK

Ewert Gustav Adolf Karlsson (EWK) (1918–2004) föddes på gården Rävbrinken i Mogata socken, numera i Söderköpings kommun. Han ägnade sig åt jordbruk och tecknade på fritiden tills han 1951 etablerade sig som professionell tecknare med bostad i Huddinge utanför Stockholm. EWK har illustrerat böcker och tecknat porträtt och illustrationer för särskilda ändamål, men han är mest känd för sina politiska teckningar i Aftonbladet och tidningen Land. Konstverk som Moder Jord och EWK:s menageri, där han tecknade partiledarna som djur, är för alltid inskrivna i konst- och presshistorien.

• EWK-museet/Centrum för politisk illustrationskonst

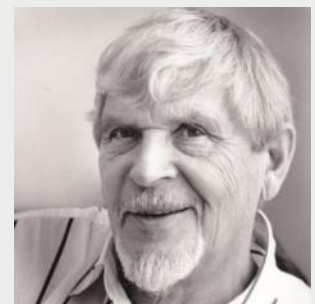
EWK-museets uppdrag är att bevara, utveckla och förmedla Ewert Karlssons efterlämnade konstnärliga produktion. Museet kunde möjliggöras genom donationer från Centerpartiet, LRF och Aftonbladet och öppnades 2009 som en del av Arbetets museum i Norrköping. Museet har tillgång till över

2000 bilder av EWK som deponerats av familjen.
www.arbetetsmuseum.se

• EWK-sällskapet/EWK-priset

Sällskapet bildades 1993 och arbetar idag brett med att sprida kunskap om EWK:s gärning och att inspirera den politiska illustrationskon-

sten. Sedan 2000 delar sällskapet årligen ut EWK-priset, sedan 2013 i samarbete med tidningen Dagens Arbete.
www.ewk.se

Ewert Karlsson.

Foto: Birgitta Rydbeck

• EWK-utställning

Under året kommer en EWK-utställning att arbetas fram av Bygdegårdarnas Riksförbund, som också har målet att kommentera och lyfta samtida satirtecknare. Utställningen finansieras genom del av överskottet från Landlotten, som BR är förmanstaggare av.

Kampen för jämställdhet fortsätter. När blir alla människor lika värda?

bilden också återkommit och ibland ersatt skriftspråket i sociala medier. Satirteckningen har då en given plats.

Rojin Pertow fortsätter på samma tema:

– Jag minns när Trump tog över presidentskapet i USA och amerikanska satiriker uppgivet suckade att nu kan man ju inte göra vettig satir längre eftersom att verkligheten nu är som satiren varit – det vill säga överdriven och dragen till sin absoluta

spets för att porträttera någonting absurt. Trumps politik är sådan på riktigt, så det finns ingenting att driva med menade man. Men jag håller inte med om det, jag tror att det är i sådana här pressade lägen som satirikernas livsnerv testas som hårdast. Satirens uppgift är bland annat att blottlägga det orimliga, absurda och verklighetsfrånvända med den politik som förs och det samhället satirikern verkar i.

Rojin Pertow, på vilket sätt har satirteckningens roll förändrats över tid, till hur det är nu?

– På många sätt fyller satirteckningens roll samma funktion som den alltid gjort. Att kunna agera som en nykter blick på omvärlden. Kunna förlöjliga och häna men också på ett allvarligt sätt porträttera missförhållanden. Satiren har alltid varit en nagel i ögat på auktoriteter, från franska revolutionen till idag. Skillnaden som uppstått från och med mitten av 1900-talets mer pluralistiska samhälle kanske snarare ligger i mottagandet av satiren.

– Jag tänker exempelvis på Lars Vilks och rondellhund-teckningarna som väckte anstöt inte bara hos den grupp som kritiserades utan även bland andra grupper i samhället som kände solidaritet med muslimer. Inte bara av de fundamentalister som kände sig träffade alltså, utan också av annars frihetligt sinnade grupper som menade att teckningarna var rasistiska och islamofoba. Och de kanske de var på ett plan, men de är också teckningar som speglar en tids åsikter och ideal. Det är viktigt att komma ihåg det, att satiren inte bara driver med fö-

remålet i bilden utan även är en kommentar till vad som anses moraliskt korrekt och politiskt viktigt där och då.

Vilka satirtecknare vill då Lars-Olof och Rojin lyfta fram som är verksamma idag.

– Av dem jag träffat, i samband med utdelandet av EWK-priset är det den sydafrikanske karikatyrtecknare Jonathan ”Zapiro” Shapiro, som gjort störst intryck, säger Lars-Olof Johansson. Kent Wisti är en av dagens mest kända svenska satirtecknare, men han skiljer sig ju från EWK främst genom att det inte är själva teckningen som talar utan texten.

Rojin Pertow lyfter fram några av sina favoriter.

– Jag tycker mycket om de gamla Galago-rävarna; Kerold Klang, Gunnar Lundkvist och den mer nutida David Liljemark. Internationellt tycker jag att New York Times-anstruktorna Liana Finck är nära att lyckas med samma konststycke som EWK, nämligen att på ett väldigt enkelt sätt förmedla komplexitet. Men en av mina stora favoriter och inspiratörer är Robert Crumb. Det var han som väckte mitt intresse för satir när jag en dag planlöst satt och bläddrade i en gammal Pox och såg en helsida ritad av honom. Jag blev som förtrollad av hans märkliga, kraftiga sätt att rita.

STEFAN LÖFGREN

Hela världen var en arbetsplats för EWK, att kommentera händelser, orättvisor och människor med makt.

www.4e.se

BILLY BLOOM
15+

IBLAND DÖR MAN LITE
9-13 år

4e teatern

Bokningsbara för turné vt och ht 2019

SOLEN BOR I KARLSTAD

EN LITEN SHOW OM

THORE SKOGMAN

Av och med Nicholas Olsson

”Bedärmande och väldigt roligt” DN
”Omsint hyllning...” SvD

”In i helskotta bra!” Thore Skogman

”Mer än bara TJO!” Norrbottenskuriren
”...Underbar!” Katrineholmskuriren

mer info: nicholasolsson.se

UusiTeatteri

UusiTeatteri är en tvåspråkig teater som skapar nyskrivna barn- och ungdomsföreställningar på svenska, finska eller tvåspråkigt och turnéerar runt om i Sverige.

Boka oss för turné!
info@uusiteatteri.se, 0728-774568
www.uusiteatteri.se